

Na Rabu je od 6. do 11. rujna obilježena 69. godišnjica oslobođenja logora Kampor i otoka Raba od talijanskih okupatora. Počelo je u Osnovnoj i Srednjoj školi prikazivanjem filma "Iza žice" (Oltre il filo), talijanskog režisera Dorina Mineguttia. To je dokumentarac o životu i umiranju djece i odraslih u talijanskim fašističkim logorima Kampor i Gonars.

Komemoracija na Spomen-groblju Kampor

Dana 8. rujna održana je komemoracija na Spomen-groblju Kampor u organizaciji Grada Raba i Udruge antifašista Raba i visokim pokroviteljstvom SABA Republike Hrvatske.

Počelo je u 10,00 sati komemoracijom na Spomen-groblju u Kamporu, a nastavljeno s prijemom kod gradonačelnice Grada Raba Rosande Krstinić Guščić u Gradskoj vijećnici.

Uz prigodne taktove Limene glazbe DVD-a Raba vijence su na obelisk u Spomen-groblju položile delegacije Grada Raba, Udruge antifašista Raba, udruga iz Domovinskog rata na čelu s gradonačelnicom Rosandom Krstinić Guščić, predsjednikom Gradskog vijeća Berislavom Dumićem i predsjednikom Udruge časnika domovinskog rata Željkom Peranom, SABA RH s predsjednikom Ratkom Maričićem, potpredsjednikom Jovom Vejnovićem, tajnikom Miroslavom Kirinčićem, predsjednikom SABA PGŽ Dinkom Tamarutom i saborskim zastupnikom Zlatkom Komadinom, Logorski odbor Rab-Gonars i Savez boraca Slovenije na čelu s Hermanom Janežom, Grad Čabar s predstavnicima Alenom Lipovcem, pročelnikom jedinstvenog odjela Grada Čabra i Slavkom Malnarom, nekadašnjim internircem Kampora, UABA otoka Krka s predsjednikom Darkom Fanukom i delegacijom, UABA Varaždina s predsjednikom Milanom Turkaljem i Štefanijom Novak.

Nakon minute šutnje govorili su: Herman Janež (mr. Metki Gombač i dr. Borisu Gombaču uručio srebrno priznanje Zveze borcev Slovenije) i Slavko Malnar, nekadašnji zatočenici logora Kampor, Štefanija Novak iz UABA Varaždin i gradonačelnica Grada Raba Rosanda Krstinić Guščić.

Kulturno-umjetnički program izvela je Dramska grupa učenika Osnovne škole Ivana Rabljanina Rab pod vodstvom prof. Gordane Ćuk Ribarić: Ana Mlacović, Lea Kordić-Gružić, Ivan Blagdan, Pia Beg, Bruna Kordić, Tea Ribarić i Nika Komarić. Učenici su recitali stihove Jure Kaštelana, Iga Grudena i Ivana Gorana Kovačića upisane na pločama u Spomen-groblju. Nakon komemoracije Spomen-grobljem učenike je poveo prof. Ivo Barić. Na povratku u Rab, ispred nekadašnjeg logora za djecu, žene i starije u kamporskom polju, cvijeće je položila delegacija Slovenije i Hrvatske: Slavko Malnar, Janež Herman i Rosanda Krstinić Guščić.

Prijam kod gradonačelnice

U Gradskoj vijećnici sve je delegacije primila gradonačelnica Rosanda Krstinić Guščić i prigodnim govorom zahvalila sudionicima na dolasku i naglasila odličnu suradnju Udruge antifašista Raba i gradske uprave što je garancija uspjehu ostvarivanja programa gradnje Memorijalnog centra Kampor. Zahvalili su joj predsjednik SABA RH Ratko Maričić rekavši da ga veseli postignuti stupanj suradnje lokalne vlasti i Udruge antifašista čemu će SABA i dalje davati svoju pomoć i dr. Boris Gombač, direktor Muzeja NOB-a Slovenije koji je govorom obećao još veću pomoć u ostvarivanju programa Kampor – polje sjećanja. Na kraju je gradonačelnici, bivšem gradonačelniku Zdenku Antešiću i Ivi Bariću zahvalio na suradnji predsjednik Odbora Rab-Gonars Herman Janež.

Proširena sjednica Odbora za izgradnju Memorijalnog centra Kampor

Prijem je nastavljen proširenom sjednicom Odbora za izgradnju Memorijalnog centra Kampor. Kampor je danas mjesto gdje je pobjeda doživjela poraz, rekao je predsjednik Odbora Ivo Barić. Tamo danas više nema ni traga logoru, čak niču deponije koje su uništile sve artefakte koji su još postojali. I zato smo, prije četiri godine, započeli s projektom Kampor – polje sjećanja, i projektom izgradnje Memorijalnog centra. Memorijalni centar nije cilj već sredstvo da mladim ljudima predstavimo matricu ondašnjih odnosa koji su dozvoljavali ubijanje svih koji su drugačiji i slabiji od vladajućih. Obrazac koji se tada primjenjivao bit će predstavljen prema senzibilitetu današnjeg vremena sa slobodom kao najvećim blagom koje čovjek ima. To je izvrsno rekla učenica Osnovne škole Leonarda Ivić svojim performansom Gundulićevom Himnom slobodi. Bilo je to spontano i uvjerljivo pa su je prisutni nagradili dugotrajnim aplauzom.

Tajnica Odbora prof. Tea Ivić potom je pročitala zaključke druge sjednice Odbora s rokovima do

raspisivanja međunarodnog natječaja za izradu idejnog projekta Memorijalnog centra Kampor koji će se obaviti do kraja ove godine.

Predstavljanje novog broja lista Udruge antifašista Raba

Nakon sjednice Odbora glavni urednik lista Naša riječ, Udruge antifašista Raba, Ivo Barić, predstavio je osmi broj rekavši da list već izlazi četvrtu godinu i da okuplja preko pedeset vrsnih pera iz Hrvatske, Slovenije i Italije. List je podijeljen svim sudionicima skupa.

Na kraju je gradonačelnica Rosanda Krstinić Guščić sudionicima zahvalila na sudjelovanju u ovogodišnjem programu obilježavanja oslobođenja logora Kampor i otoka Raba od talijanskih okupatora i sve pozvala na domjenak u Malu vijećnicu.

Kratka povijest logora Kampor

Tijekom Drugog svjetskog rata na Rabu je od 27. srpnja 1942. do 11. rujna 1943. postojao Talijanski fašistički logor Kampor u kome je bilo zatočeno oko 15.000 Slovenaca, Hrvata i Židova. Umrlo ih je više tisuća ali poznato je tek 1.490 imena među kojima su 163 djeteta mlađa od 15 godina. Živjeli su u malim šatorima za četiri osobe, bez izolacije i posteljine, samo s jednom dekom i malo slame. Umirali su od neishranjenosti jer je hrana imala upola manje kalorija od najmanje za preživljavanje, hladnoće jer su došli u ljetnoj odjeći, dehidracije i zaraznih bolesti jer vode nije bilo ni za piće. +++++ Šatori su zamijenjeni barakama u proljeće 1943. kad su žene i djeca preseljeni u logor Gonars u Italiji gdje je nastavljeno njihovo umiranje jer je za većinu bilo kasno. U tako teškim uvjetima najhrabriji su zatočenici logora Kampor, već krajem prosinca 1942., osnovali tajnu organizaciju Komunističke partije koja je organizirala internirce u Osvobodilnu frontu i vojnu jedinicu Udarnu četvu.

Od svibnja do srpnja 1943. u Logor Kampor Talijani su u zatočeništvo, iz ustaških logora Dubrovnik i Kraljevica, doveli preko 3.600 Židova u tzv. zaštićenu internaciju.

Nakon kapitulacije Italije 8. rujna 1943. počeli su pregovori Logorskog odbora i Talijana o mirnoj predaji. Predaja je obavljena tek 11. rujna 1943. Internirci su odmah zarobljenim oružjem formirali vojnu jedinicu Rapsku brigadu od pet bataljuna s 1.700 boraca Slovenaca, Hrvata i Židova sa židovskim bataljunom i Kastavskom četom. Ostat će zabilježeno da su toga popodneva, veseleći se, zajedno pjevali internirci i Talijani slovenske, hrvatske i talijanske pjesme. Sljedećeg su dana razoružane talijanske vojnike na brodove za Italiju otpratili slobodni internirci i Rabljani. To je primjer humanog odnosa prema zarobljenicima zabilježen u svim enciklopedijama svijeta nadajući se da će krivci biti kažnjeni u Italiji ali to se nikad nije dogodilo.

Zadnji internirci napustili su logor 19. rujna 1943. pa je tada i službeno zatvoren.

Groblje-spomenik žrtvama talijanskog fašističkog logora Kampor

Do 1953. godine logorsko groblje bila je pusta ledina s tisuće humaka i raspalim drvenim križevima na kojima nije bilo imena. Tamo su pokopani Hrvati, Slovenci i Židovi umrli u Talijanskom fašističkom logoru Kampor 1942/43. U spomenik sjećanja na mrtve neugledno groblje pretvoreno je 1953. u Spomen-groblje projektom slovenskog arhitekta Edvarda Ravnikara. Omeđeno je suhozidom unutar koga:

Predvorje simbolički odvaja vanjski prostor živih od mrtvih sa stupovima s hrvatskim i slovenskim nacionalnim simbolima, zavičajna urna i kamena klupa;

Grobno polje je razdijeljeno u pet ploha sa 1.056 grobova s imenima pokojnika, spomen ploča s 1.490 imena umrlih, elipsasto grobište 19 prvoumrlih u logoru, kameni stup s imenima umrlih Židova i spomen ploča Židovskom bataljunu;

Centralni trg - kosturnica mitska je pozornica s cisternom i obeliskom kao središnjim spomenikom;

Mauzolej je prostor konzerviranih ostataka spaljenih kuća, kameni luk kao simbol logorskog šatora, dvije urne i mozaik slikara Marija Pregelja.

Spomenik je autor sjajno uklopio u otočni pejzaž povezavši antičko graditeljstvo, klasičnu i modernu arhitekturu.

Piše: Ivo Barić, prof.